

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 109/2021-23

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Rastislava Kaššáka (sudca spravodajca) a sudcov Jany Baricovej a Miloša Maďara v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] zastúpeného prof. JUDr. Jánom Klučkom, CSc., advokátom, Ku potoku 4, Košice, proti postupu Okresného súdu Košice-okolie v konaní vedenom pod sp. zn. 15 C 69/2009 takto

r o z h o d o l :

1. Postupom Okresného súdu Košice-okolie v konaní vedenom pod sp. zn. 15 C 69/2009 **b o l i p o r u š e n é** základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a jeho právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Okresnému súdu Košice-okolie **p r i k a z u j e** v konaní sp. zn. 15 C 69/2009 konať bez zbytočných prietahov.
3. Sťažovateľovi **p r i z n á v a** finančné zadost'učinenie **3 000 eur**, ktoré je Okresný súd Košice-okolie **p o v i n n ý** vyplatiť mu do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.
4. Okresný súd Košice-okolie **j e p o v i n n ý** nahradiť sťažovateľovi trovy konania **576,12 eur** a zaplatiť ich právnomu zástupcovi sťažovateľa do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
5. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenu Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) 18. februára 2021 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva

na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a svojho práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Košice-okolie (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 15 C 69/2009. Sťažovateľ navrhuje v napadnutom konaní okresnému súdu prikázať konať bez zbytočných prietáhov a domáha sa priznania primeraného finančného zadostučinenia v sume 10 000 eur, ako aj náhrady trov konania spojených s podaním ústavnej sťažnosti. Ústavný súd uznesením č. k. I. ÚS 109/2021-12 z 10. marca 2021 prijal podľa § 56 ods. 5 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ústavnú sťažnosť na ďalšie konanie v celom rozsahu.

2. Podstatou ústavnej sťažnosti sťažovateľa je jeho tvrdenie, že napadnuté konanie je poznačené jednak nečinnosťou, ako aj nesústredenou činnosťou okresného súdu. Sťažovateľ má v napadnutom konaní procesné postavenie žalobcu v 16. rade a spolu s ostatnými žalobcami sa na základe určovacej žaloby, na okresnom súde podanej 4. mája 2009 (ďalej len „určovacia žaloba“), domáha určenia vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam zapísaným na [REDAKOVANÉ], ktoré sa nachádzajú v katastrálnom území [REDAKOVANÉ]. Spolu s určovacou žalobou bol na okresnom súde podaný aj návrh na vydanie predbežného opatrenia spočívajúceho v zákaze akéhokolvek disponovania, nakladania, scudzovania nehnuteľnosti a ťažby dreva. K napadnutému konaniu sťažovateľ dodal, že od podania určovacej žaloby, teda od 4. mája 2009, až do podania ústavnej sťažnosti, teda za takmer dvanásť rokov, nielen že napadnuté konanie nie je právoplatne ukončené, ale v napadnutom konaní ani len nebolo vo veci uskutočnené pojednávanie.

3. Sťažovateľ v podanej ústavnej sťažnosti ďalej argumentuje, že v napadnutom konaní okresný súd po podaní určovacej žaloby uznesením č. k. 15 C 69/2009-277 z 3. júna 2009 vydal predbežné opatrenie v zmysle návrhu žalobcov (ďalej aj „predbežné opatrenie z 3. júna 2009“), ktoré bolo následne uznesením Krajského súdu v Košiciach (ďalej len „krajský súd“) pod č. k. 3 Co 449/2015 z 23. septembra 2015 zrušené. Okrem toho okresný súd uznesením č. k. 15 C 69/2009-590 z 13. januára 2014 vzhľadom na vysoký počet účastníkov konania na strane žalovaných rozhodol o ustanovení ich spoločného zástupcu – predsedníčky Urbariátu obce [REDAKOVANÉ]. Ďalší postup okresného súdu podľa tvrdení sťažovateľa spočíval len v niekoľkých procesných rozhodnutiach, ktorými okresný súd vzhľadom na skúmanie podmienok konania rozhodoval o jeho zastavení vo vzťahu k jednotlivým zomrelým účastníkom. Nesústredenosť v postupe okresného súdu vidí sťažovateľ aj v tom, že okresný súd uznesením č. k. 15 C 69/2009-926 z 13. januára 2016 vo vzťahu k sťažovateľovi ako žalobcovi v 16. rade nesprávne zastavil napadnuté konanie, a to na základe neexistujúceho návrhu, pričom uvedené uznesenie bolo v danej časti na základe podaného odvolania sťažovateľa uznesením krajského súdu č. k. 9 Co 250/2016-968 z 29. júla 2016 zrušené a vec bola okresnému súdu vrátená na ďalšie konanie. K priebehu napadnutého konania na záver poznamenal, že okresný súd v ňom nariadil pojednávanie až po jedenástich rokoch od jeho začatia, a to na 5. jún 2020, avšak uvedené pojednávanie sa z dôvodu oznámeného úmrtia na strane žalobcov ani neuskutočnilo a bolo odročené na neurčito.

4. Vo vzťahu k uplatňovaným kritériám, podľa ktorých sa posudzuje otázka možnej existencie prietáhov v súdnom konaní, sťažovateľ uviedol, že napadnuté konanie sa nevyznačuje právnou zložitou, tvorí bežnú rozhodovaciu agendu všeobecných súdov. Vzhľadom na vyšší počet

účastníkov napadnutého konania je síce podľa názoru sťažovateľa možné uvažovať o istej miere faktickej zložitosti sporu, avšak ani uvedené podľa sťažovateľa nemôže ospravedlniť, že od podania určovacej žaloby sa ani len neuskutočnilo pojednávanie. Tiež uviedol, že on ako žalobca svojím konaním a postupom nijak negatívne neprispel k doterajšej dĺžke napadnutého konania, bol aktívny a zaujímal sa o stav konania. Podľa názoru sťažovateľa je za vznik prietáhov primárne zodpovedný okresný súd, pričom už samotnú skutočnosť, že od podania určovacej žaloby nebolo v napadnutom konaní vydané žiadne meritórne rozhodnutie, nie to ešte žeby došlo k jeho právoplatnému ukončeniu, možno považovať za porušenie ním namietaných práv podľa ústavy a dohovoru.

II.

Vyjadrenie okresného súdu, prehľad procesných úkonov a replika sťažovateľa

II.1. Vyjadrenie okresného súdu:

5. Okresný súd vo svojom vyjadrení sp. zn. 1 Spr V/150/21 doručenom ústavnému súdu 20. apríla 2021 v podstatnom uviedol, že v napadnutom konaní vystupovalo pôvodne 77 žalobcov a 443 žalovaných, pričom v priebehu napadnutého konania u nich došlo k zmenám v osobách účastníkov konania a ich zástupcov. Okresný súd tiež musel v dostupných evidenciách a registroch zisťovať aktuálny pobyt účastníkov sporového konania a tým, u ktorých bol zistený neznámy pobyt, ustanoviť opatrovníka. Pretože mnohí z účastníkov v priebehu napadnutého konania zomreli, bolo potrebné zisťovať informácie z dedičských konaní, okruh ich dedičov, resp. ich právnych nástupcov, preto okresný súd viackrát rozhodoval o zámene účastníkov konania a o pokračovaní napadnutého konania s dedičmi po zomrelých účastníkoch, s čím na strane žalobcov súvisel aj ich súhlas. Tiež uviedol, že na strane žalovaných nebolo možné ustanoviť spoločného zástupcu, pretože mnohí zo žalovaných s takýmto postupom nesúhlasili, čo komplikovalo doručovanie písomností. Zároveň musel okresný súd rozhodovať aj o späťvzatí žaloby viacerých žalobcov. K odkladaniu nariadenia pojednávania dochádzalo najmä z procesných dôvodov, pretože vzhľadom na veľký počet účastníkov napadnutého konania dochádzalo k ich pomerne častým zmenám, a to hlavne z dôvodu úmrtia pôvodných účastníkov a rozhodovania o pripustení dedičov do napadnutého konania. K termínu pojednávania nariadenému na 28. február 2020 uviedol, že k jeho zrušeniu došlo práve z dôvodu úmrtia jednotlivých účastníkov, a to ako na strane žalobcov, tak aj žalovaných. Dodal, že vo vzťahu k uvedenému termínu žiadal odročenie pojednávania aj sám sťažovateľ, a to zo zdravotných dôvodov, čo však okresný súd neakceptoval a sťažovateľa vyzval, aby oznámil mená osôb, ktoré zomreli, aj s uvedením ich dedičov. Nový termín pojednávania bol následne nariadený na 5. jún 2020. Ďalej uviedol, že 25. februára 2020 sťažovateľ na základe výzvy okresného súdu oznámil okresnému súdu okruh dedičov po nebohých žalobcoch, na základe čoho okresný súd opätovne rozhodoval o pokračovaní v napadnutom konaní s týmito dedičmi, zároveň bolo nutné zrušiť termín pojednávania nariadený na 5. jún 2020, a to aj z dôvodu nutnosti doloženia potrebných dedičských rozhodnutí. V januári 2021 okresný súd nariadil predbežný termín pojednávania na 11. marec 2021, ktorý bol však z dôvodu opatrenia vlády Slovenskej republiky proti šíreniu ochorenia COVID-19 zrušený bez určenia nového termínu pojednávania. Na záver poukázal na to, že vzhľadom na aktuálnu situáciu v súvislosti so šírením choroby COVID-19 a s vyhláseným núdzovým stavom v období od 16. marca 2020 do 13. júna 2020 a následne od 1. októbra 2020 až dosiaľ (rozumej do podania vyjadrenia, pozn.) boli na zabezpečenie

všeobecného záujmu ochrany verejného zdravia prijaté rôzne opatrenia, okrem iných aj opatrenia upravujúce vykonávanie pojednávanií, hlavných pojednávanií a verejných zasadnutí v čase mimoriadnej situácie a núdzového stavu [zákon č. 62/2020 Z. z. o niektorých mimoriadnych opatreniach v súvislosti so šírením nebezpečnej nákazlivej ľudskej choroby COVID-19 a v justícii a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony; vyhláška Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 24/2021 Z. z. o vykonávaní pojednávanií, hlavných pojednávanií a verejných zasadnutí v čase mimoriadnej situácie a núdzového stavu (ďalej len „vyhláška“), pozn.]. Dodal, že keďže napadnuté konanie zákonný sudca vyhodnotil ako vec, ktorá kritérium nevyhnutnosti, resp. veci, ktorá neznesie odklad, nespĺňa a nejde ani o konanie podľa § 1 ods. 1 vyhlášky, nebolo vo veci nariadené ďalšie pojednávanie, a preto nie je možné nečinnosť okresného súdu počas obdobia od vyhlásenia núdzového stavu považovať za nečinnosť porušujúcu namietané práva sťažovateľa.

II.2. Prehľad procesných úkonov:

6. Ústavný súd z obsahu na vec sa vzťahujúceho súdneho spisu okresného súdu zistil, že priebeh napadnutého konania korešponduje s vyjadreniami sťažovateľa, ako aj okresného súdu. Vzhľadom na doterajšiu celkovú dĺžku napadnutého konania v trvaní dvanástich rokov bez uskutočnenia pojednávania vo veci ústavný súd preto v okolnostiach danej veci ani nepovažoval za účelné hlbšie sa venovať a „rozpisovať“ na tomto mieste jednotlivé úkony okresného súdu, ktoré navyše boli len procesného charakteru. Úkony v zásade súviseli len s vydávaním uznesení o zmene účastníkov napadnutého konania po zomrelých účastníkoch či v dôsledku späťvzatia žalôb niektorými z účastníkov napadnutého konania, alebo v zasielaní žiadostí o súčinnosť pri snahe okresného súdu zistiť pobyt jednotlivých účastníkov napadnutého konania, či na účel doručenia im súdnych písomností. Preštudovaním spisového materiálu bolo verifikované, že do dňa vydania nálezu okresný súd nevykonal ani jedno ústne pojednávanie a nevydal žiadne meritórne rozhodnutie. Posledným úkonom bolo zrušenie pojednávania nariadeného na 11. marec 2021 bez určenia nového termínu pojednávania.

II.3. Replika sťažovateľa:

7. Sťažovateľ sa na výzvu ústavného súdu z 22. apríla 2021 k stanovisku okresného súdu vyjadril podaním doručeným ústavnému súdu 6. mája 2021, v ktorom v podstatnom uviedol, že samotná doterajšia dĺžka napadnutého konania v trvaní dvanástich rokov bez prejednania veci na jedinom pojednávaní je dostatočným dôkazom toho, že okresný súd, resp. zákonná sudkyňa vo veci nekoná. V konkrétnom prípade je podľa sťažovateľa prejednanie veci hoc len na jednom pojednávaní a následne dosiahnutie právoplatného rozhodnutia vo veci v nedohľadne, a to aj kvôli predpokladu, že vzhľadom na predmet sporu niektorá zo sporových strán podá opravný prostriedok. Doplnil, že vzhľadom na vek jednotlivých účastníkov, no hlavne v dôsledku zdĺhavého postupu okresného súdu, postupne dochádzalo k úmrtiam jednotlivých sporových strán a následne k zámene v subjektoch. Poukázal na to, že okresný súd po vydaní predbežného opatrenia z 3. júna 2009 v podstate v napadnutom konaní nevykonal žiadny relevantný úkon a v priebehu dvanásť rokov trvajúceho sporu sa tak aktivita okresného súdu zdecimovala len na vydanie procesných rozhodnutí patriacich do kompetencie vyššieho súdneho úradníka. Skutočnosť, že okresný súd nariadil prvé pojednávanie až po jedenástich rokoch od podania žaloby, podľa sťažovateľa sama osebe poukazuje na jeho dlhodobú nečinnosť. Podľa sťažovateľa okresný súd v podanom vyjadrení žiadnym

relevantným spôsobom nevysvetlil príčinu takého dlhého trvania napadnutého konania a ani dôvody svojej nečinnosti a dodal, že procesné rozhodnutia vyplývajúce zo skúmania podmienok napadnutého konania nie je možné považovať za úkony smerujúce k prejednaníu a rozhodnutiu veci. Tiež namietal, že okresný súd v podanom vyjadrení vôbec nereagoval na sťažovateľovu námietku týkajúcu sa jeho (okresného súdu, pozn.) nesústredeného postupu (ako je uvedené v bode 3 nálezu, pozn.). Uviedol, že vysoký počet účastníkov napadnutého konania môže síce spôsobiť jeho faktickú náročnosť, no na strane druhej je toho názoru, že ak by okresný súd od začiatku napadnutého konania postupoval bez zbytočných priet'ahov, nedošlo by k takému predĺženiu napadnutého konania a k úmrtiam účastníkov počas neho, ktoré si v konečnom dôsledku vyžiadali vydávanie už spomínaných procesných rozhodnutí. Sťažovateľ tiež poukázal na to, že okresný súd svojím nesprávnym postupom v rozpore s § 184 ods. 1 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“) opakovane odročil nariadené pojednávania na neurčito (pojednávania nariadené na 15. jún 2020 a 11. marec 2021, pozn.). Na záver uviedol, že si je vedomý a nespochybňuje, že pojednávanie nariadené na 11. marec 2021 nebolo možné uskutočniť vzhľadom na celospoločenskú epidemiologickú situáciu v súvislosti s ochorením COVID-19, no pri takom dlhotrvajúcom spore, keď napadnuté konanie trvá už dvanásť rokov bez uskutočnenia jediného pojednávania, keď ani nie je nutné poukazovať na jednotlivé úseky nečinnosti okresného súdu, je otázne, či daná objektívna okolnosť môže ešte ospravedlňovať nečinnosť okresného súdu.

III.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

8. Podstata námietok sťažovateľa v súvislosti s namietaným porušením jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu v napadnutom konaní je založená na jeho tvrdení, že okresný súd bol v napadnutom konaní nečinný, keď všetky jeho úkony mali len procesný charakter nesmerujúci k vydaniu meritórneho rozhodnutia vo veci. Zároveň namieta, že postup okresného súdu bol aj nesústredený, keď krajský súd dvakrát zrušil ním vydané procesné rozhodnutia. K priet'ahom v napadnutom konaní malo dôjsť už len s poukazom na celkovú doterajšiu dĺžku napadnutého konania v trvaní dvanástich rokov, a to bez uskutočnenia jediného pojednávania, zároveň bez vydania meritórneho právoplatného rozhodnutia vo veci.

9. Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia štátneho orgánu. Samotným prerokovaním veci na súde alebo inom štátnom orgáne sa právna neistota neodstráni. K vytvoreniu želateľného stavu, t. j. stavu právnej istoty, dochádza až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iného štátneho orgánu (I. ÚS 295/2019).

10. Základnou povinnosťou súdu a sudcu je zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie. Táto povinnosť súdu do 1. júla 2016 vyplývala z § 6 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“), ktorý súdom prikazoval, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupovali tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná, ďalej z § 100 ods. 1 prvej vety OSP, v zmysle ktorej len čo sa konanie začalo, postupoval v ňom súd i bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá. Povinnosť súdu a sudcu konať

bez priesťahov podľa právnej úpravy účinnej od 1. júla 2016 je *expressis verbis* zakotvená ako základný princíp civilného sporového konania v čl. 17 CSP, podľa ktorého súd postupuje v konaní tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, predchádza zbytočným priesťahom, koná hospodárne a bez zbytočného a neprimeraného zaťažovania strán sporu a iných osôb. Úlohou ústavného súdu bolo v danom prípade posúdiť, či v napadnutom konaní došlo k vzniku priesťahov, či ich vznik bol spôsobený primárne postupom okresného súdu, alebo na ich vznik malo vplyv aj správanie a postup samotného sťažovateľa, ako aj to, aký vplyv na priebeh napadnutého konania mala samotná povaha prejednávanej veci.

11. Pokiaľ ide o posúdenie kritéria právnej a skutkovej zložitosti prejednávanej veci, ústavný súd konštatuje, že spory týkajúce sa určovacích žalôb, ktorými sa sporové strany domáhajú určenia vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam, v zásade tvoria súčasť bežnej rozhodovacej agendy všeobecných súdov. Čiže po právnej stránke nie je v zásade možné konštatovať právnu zložitost' napadnutého konania. Z obsahu súdneho spisu, ako aj vyjadrení sťažovateľa a okresného súdu vyplýva, že predmetný spor je „poznačený“ do istej miery skutkovou zložitost'ou spočívajúcou v tom, že ako na strane žalobcov, tak aj žalovaných vystupuje pomerne značný počet účastníkov sporového konania (pôvodne 77 žalobcov a 443 žalovaných, pozn.). No s poukazom na celkovú doterajšiu dĺžku napadnutého konania v trvaní dvanástich rokov, a to navyše bez uskutočnenia čo i len jediného pojednávania podľa posúdenia ústavného súdu už v tomto „časovo pokročilom štádiu“ nie je možné ani uvedenú väčšiu faktickú zložitost' veci vnímať ako ospravedlniteľný dôvod nečinnosti okresného súdu. V súvislosti s týmto kritériom tak nie je možné okresný súd zbaviť jeho zodpovednosti za priebeh a doterajšiu dĺžku napadnutého konania a s tým súvisiaci vznik priesťahov.

12. Ďalším kritériom, podľa ktorého ústavný súd zisťoval vznik priesťahov v napadnutom konaní, bolo správanie sťažovateľa ako účastníka tohto súdneho konania. Ústavný súd po preskúmaní priebehu napadnutého konania musí konštatovať, že na strane sťažovateľa nezaznamenal žiadne obštrukčné správanie, ktoré by malo za následok zmarenie pojednávania či predĺžovanie napadnutého konania. Na tomto mieste len pripomína, že aj keď sťažovateľ požiadal o odročenie pojednávania nariadeného na 28. február 2020, tejto žiadosti okresný súd nevyhovel a sťažovateľa vyzval na oznámenie okruhu dedičov po nebohých žalobcoch, pričom sťažovateľ na túto výzvu obratom reagoval. K zrušeniu uvedeného termínu pojednávania nakoniec došlo v dôsledku úmrtia jednotlivých iných účastníkov konania, a to ako na strane žalobcov, tak aj žalovaných. Čiže ani s poukazom na toto kritérium nie je možné okresný súd zbaviť jeho zodpovednosti za priebeh a doterajšiu dĺžku napadnutého konania.

13. Tretím hodnotiacim kritériom je postup samotného okresného súdu v napadnutom konaní. K tomu je potrebné v prvom rade uviesť, že napadnuté konanie od jeho začatia (podania žaloby 4. mája 2009, pozn.) až do dňa vydania tohto rozhodnutia prebieha, a to nielenže bez vydania právoplatného meritórneho rozhodnutia okresným súdom ako súdom prvoinštančným, ale dokonca bez vykonania čo i len jediného pojednávania vo veci, už celkovo dvanásť rokov, čo je už samo osebe ústavnoprávne neakceptovateľné. Zároveň je potrebné zdôrazniť, že neakceptovateľná je v danom prípade najmä skutočnosť, že okresný súd, ako už bolo opakovane uvedené, nebol za celé trvanie sporu „schopný“ vykonať čo i len jedno pojednávanie, jeho činnosť sa ani len nedostala do štádia, keď by pristúpil k meritórnemu prejednaniu veci. K argumentácii okresného súdu v súvislosti s nekonaním pojednávania kvôli existencii objektívnej skutočnosti (pandémia ochorenia

COVID-19) dáva ústavný súd do pozornosti, že samozrejme prihliada na túto objektívnu skutočnosť (uvedené ústavný súd koniec koncov už zohľadnil aj vo svojich niektorých predchádzajúcich rozhodnutiach, napr. vo veciach pod sp. zn. I. ÚS 504/2020, I. ÚS 550/2020 či I. ÚS 42/2020, pozn.), no v okolnostiach danej veci musí ústavný súd zdôrazniť, že okresný súd do uvedenia týchto opatrení do praxe (ktoré sa týkajú určených období v roku 2020 a v roku 2021, pozn.) mal dostatočný časový priestor (počas predchádzajúcich viac ako desiatich rokov trvania napadnutého konania, pozn.) na to, aby vykonal či už pojednávania, alebo aj na samotné rozhodnutie sporu v merite veci. Čiže ani uvedená objektívnymi okolnosťami spôsobená prekážka už nie je spôsobilá okresný súd zbaviť zodpovednosti za jeho nečinnosť, resp. nesústredenú činnosť. Ústavný súd opakovane zdôrazňuje, že postup súdu spočívajúci len v samotnom vykonaní rôznych úkonov, ktoré však nevedú k meritórnemu ukončeniu sporu, ako aj spočívajúci vo vydaní rozhodnutí, ktoré sú však následne zrušené druhoinštančným súdom, nie je možné považovať za postup efektívny, sledujúci odstránenie stavu právnej neistoty.

14. Na základe uvedeného, vychádzajúc aj z obsahu súdneho spisu okresného súdu, ústavný súd dospel v danom prípade k jednoznačnému záveru, že napadnuté konanie trpí priet'ahmi. Po zhodnotení všetkých okolností musí ústavný súd skonštatovať, že priet'ahy idú primárne na vrub postupu okresného súdu, a to najmä v dôsledku jeho nečinnosti, ako aj jeho nesústredeného postupu. Okresný súd nepostupoval v napadnutom konaní v intenciách čo najrýchlejšieho a efektívneho prerokovania a ukončenia sporu. Ústavný súd opätovne zdôrazňuje, že dĺžka prvoinštančného konania v doterajšom trvaní dvanástich rokov bez právoplatného ukončenia veci je ústavnoprávne neakceptovateľná a na tejto skutočnosti nič nemení ani fakt väčšieho počtu účastníkov sporu.

15. Vzhľadom na uvedené ústavný súd dospel k záveru, že postupom okresného súdu v napadnutom konaní bolo porušené základné právo s'ťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a jeho právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku nálezu).

IV.

Prikázanie vo veci konať a primerané zadost'učinenie

16. V súlade s čl. 127 ods. 2 ústavy v spojení s § 133 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd ústavnej s'ťažnosti vyhovie, môže prikázať, aby ten, kto porušil základné práva a slobody s'ťažovateľa svojou nečinnosťou, vo veci konal. S'ťažovateľ v petite ústavnej s'ťažnosti navrhol, aby ústavný súd po prijatí rozhodnutia o porušení namietaných práv prikázal okresnému súdu konať bez zbytočných priet'ahov. Vzhľadom na skutočnosť, že ústavný súd rozhodol o porušení základného práva s'ťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a jeho práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu v napadnutom konaní, okresnému súdu prikázal, aby vo veci konal bez zbytočných priet'ahov a odstránil tak stav právnej neistoty, v ktorej sa s'ťažovateľ nachádza (bod 2 výroku nálezu).

17. Keďže ústavný súd rozhodol, že základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a jeho právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru boli porušené, zaoberal sa aj jeho žiadosťou o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia. Sťažovateľ požadoval priznanie zadosťučinenia vo výške 10 000 eur, čo odôvodňoval jednak poukazom na celkovú doterajšiu dĺžku napadnutého konania v trvaní dvanástich rokov bez čo i len prejednanie sporu, nie to aj vydania meritórneho rozhodnutia, ako aj významom predmetu napadnutého konania pre sťažovateľa.

18. Cieľom finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez pokračujúceho porušovania základného práva (III. ÚS 103/2018). Podľa názoru ústavného súdu v tomto prípade prichádza do úvahy priznanie finančného zadosťučinenia, pričom pri jeho určení ústavný súd vychádza zo zásad spravodlivosti aplikovaných Európskym súdom pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

19. Pri ustálení sumy finančného zadosťučinenia ústavný súd prihliadal na dve základné okolnosti. Prvou je zohľadnenie celkovej doterajšej dĺžky napadnutého konania, ktorá v čase vydania nálezu už v podstate presiahla dvanásť rokov bez právoplatného ukončenia sporu, čo je z hľadiska trvania sporu pred prvoinštančným súdom ústavnoprávne neakceptovateľné. Druhou zásadnou okolnosťou je, že ani počas takého dlhého trvania napadnutého konania okresný súd vo veci neuskutočnil jediné pojednávanie, teda ani sa „nepriblížil“ k meritórnemu prejednaniu a rozhodnutiu veci. Zohľadniac uvedené, ako aj skutočnosť, že stav právnej neistoty sťažovateľa trvá, ústavný súd rozhodol o priznaní finančného zadosťučinenia sťažovateľovi v sume 3 000 eur (bod 3 výroku nálezu).

20. Ústavný súd v súlade s čl. 127 ods. 3 ústavy a § 133 ods. 3 písm. e) zákona o ústavnom súde nevyhovел tej časti ústavnej sťažnosti, v ktorej sťažovateľ žiadal priznať finančné zadosťučinenie nad ústavným súdom priznanú sumu (bod 5 výroku nálezu).

V.

Trovy konania

21. Ústavný súd priznal sťažovateľovi (§ 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde) nárok na náhradu trov konania v celkovej sume 576,12 eur (bod 4 výroku nálezu).

22. Pri výpočte trov právneho zastúpenia sťažovateľa ústavný súd vychádzal z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov [(ďalej len „vyhláška“); § 11 ods. 3, § 13a, § 16 ods. 3 vyhlášky]. Základná sadzba odmeny za úkon právnej služby uskutočnený v roku 2021 je 181,17 eur a hodnota režijného paušálu je 10,87 eur. Sťažovateľovi vznikol nárok na náhradu trov konania za tri úkony právnej služby uskutočnené v roku 2021 (prevzatie a príprava zastúpenia, podanie ústavnej sťažnosti a podanie repliky k vyjadreniu okresného súdu). Celkovo tak sťažovateľovi vznikol nárok na náhradu trov v sume 576,12 eur.

23. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný uhradiť na účet právneho zástupcu sťažovateľa (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 CSP) označeného v záhlaví tohto nálezu v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Bratislave (detašované pracovisko) 19. mája 2021

Rastislav Kaššák
predseda senátu